

R educeer kwetsbaarheid door strategisch industrieel beleid

2012/44

25 | 10 | 2012

 MENSEN

 WELVAART

 BESCHERMING

Ivan Van de Cloot
Hoofdeconoom
Itinera Institute

Uiteindelijk komt het nieuws dat zoveel banen weer op de tocht staan voor weinigen echt als een verrassing. Terecht voelen velen zich vandaag het slachtoffer van een machtsspel dat ver boven hun hoofden gevoerd wordt. Wat het beleid (en niet alleen vandaag) zou moeten doen is in te zetten op een strategie waardoor we veel minder kwetsbaar worden van wat in buitenlandse hoofdkwartieren bedisseld wordt.

Dit kan alleen als we beseffen dat voor een kleine economie als de onze de sleutels voor onze toekomst liggen in innovatie. Elk modern industrieel beleid die naam waardig zet dan ook vooral daar op in. Als politici er enkel in crisistijd aandacht voor hebben dan lopen we echter het risico dat er erg veel improvisatie bij komt kijken. Het harde industriële beleid uit het verleden kan in elk geval niet meer. Het ging dan typisch om invoerrechten en belastingvoordelen voor specifieke investeerders allerhande. Het is zelfs in het belang van ons land dat dergelijke praktijken vandaag niet meer getolereerd worden. Als het immers over het uitdelen van overheidsmanna gaat, zal ons land

gegeven zijn beperkte omvang en middelen immers sowieso steeds het onderspit delven.

Vandaag lijkt voor ons land de zachtere vormen van industrieel beleid wenselijk en mogelijk. Dergelijk zacht industrieel beleid is in essentie een palet acties waarbij de overheid een belangrijke rol speelt en die erop mikken bij te dragen aan de vernieuwing van economische activiteiten waaraan een groot toekomstig potentieel wordt toegedicht. We spreken dus niet meer over het beleid waarin subsidies gekanaliseerd werden naar hele sectoren. Ten eerste haalden het toen vaak vooral diegenen die het best konden lobbyen. Ten tweede

“

Elk modern industrieel beleid die naam waardig zet dan ook vooral in op innovatie.

kwam het geld zo meestal terecht in bedrijven die op hun retour waren en waarvan de doodstrijd enkel wat verlengd werd. Om dat gevaar te vermijden komt het er vooral op aan om niet te vertrekken vanuit een bepaald technologisch

”

favoritisme maar de maatschappelijke behoefte als vertrekpunt te nemen. Dit zou moeten toelaten dat men niet in een tunnelvisie verzeilt waarbij het beleid bestaat uit het promoten van bijvoorbeeld de zonnepanelenindustrie maar dat men met open blik zich afvraagt wat de beste wijze is om de doelstelling van CO2 reductie te behalen. Zeker in tijden waarin technologische en andere maatschappelijke evoluties zo complex en evolutief zijn, is flexibiliteit een must. Dit is allerminst een pleidooi voor opportunisme. De fundamentele doelstelling op vlak van ecologische baten blijft immers verankerd. Het is echter belangrijk dat men de concrete opties die men neemt om de doelstelling te bereiken regelmatig evalueert en durft bijsturen.

“

Mulhouse in de Franse Vogezen is daarentegen een voorbeeld van industrieel beleid waarbij in het kader van de nationaal ondersteunde innovatieclusters elektrische wagens ontwikkeld worden.

In plaats van een defensieve strategie gericht op een structureel krimpende activiteit dient dus offensief ingezet te worden op zogenaamde sunrise-activiteiten. Vervolgens moeten

”

steeds duidelijke doelstellingen opgesteld worden waarbij elke steun vervalt indien deze niet tijdig bereikt worden. Transparantie is

hiertoe een levensnoodzakelijke voorwaarde zonet kan met onvoldoende zekerheid vastgesteld worden dat de evaluatie correct gebeurt. Cruciaal is uiteraard te beseffen dat succes niet gegarandeerd is en dat het er dus op aan komt om als een project verkeerd afloopt, de kost ervan te minimaliseren. Het komt er dus op aan de winnaars te belonen en de verliezers niet te straffen (maar wel los te laten). De ervaring van de voorbije twintig jaar duidt er duidelijk op dat de achillespees van industrieel beleid vooral de politieke capaciteit betreft om indien de evaluatie negatief uitvalt, ook effectief tijdig de stekker uit te trekken. Herhalen we nogmaals dat het gaat het werkelijk om het stimuleren van bepaalde toekomstgerichte activiteiten en niet van het bevoordelen van hele sectoren. Dit om te vermijden dat bij onvoldoende afbakening het programma zonder controle uitdijt.

Kan in dergelijke strategie sommige activiteiten uit de autosector een plaats vinden? Indien een autofabriek enkel wat extra jaren kan worden opgehouden door overheidssubsidies, maar er geen fundamenteel antwoord volgt op de overcapaciteit en onaangepaste modellen van de band blijven rollen dan is het enkel uitstel van executie. Mulhouse in de Franse Vogezen is daarentegen een voorbeeld van industrieel beleid waarbij in het kader van de nationaal ondersteunde innovatieclusters elektri-

“

Hier komen we alleen uit als het beleid even strategisch nadenkt over de golfbewegingen van de economie heen en maatregelen neemt die structureel van aard zijn en niet alleen op korte termijn brandjes blust.

”

sche wagens ontwikkeld worden. Concreet lijkt het evident om vooral te mikken op activiteiten waarvoor er reeds een basis aan kennis en privaat R&D-traditie bestaat. Dit is bijvoorbeeld wellicht niet het geval voor de productie van de “groene auto”, maar misschien wel in het domein van bepaalde onderdelen ervan.

Zeker wat de autosector betreft, is de voorbije jaren in Europa veel teloor gegaan omdat lidstaten tegen elkaar uitgespeeld werden. Die verdeel – en heerspolitiek zorgde ervoor dat landen in een spel van subsidieopbod tegen elkaar terechtkwamen. Belangrijk voor een land als België is te beseffen dat we dergelijk spel alleen kunnen verliezen omdat de grote landen op dat vlak altijd met meer over de brug kunnen komen. Een belangrijk stuk van de overproductie in de autosector behoort zelfs intrinsiek tot een bewuste strategie van de autoconstructeurs. Zo kunnen ze aan de vraag beantwoorden in periodes van hoogconjunctuur terwijl de onderbenutting in andere periodes voor een stuk door de gemeenschap gefinancierd wordt. Hier komen we alleen uit als het beleid even strategisch nadenkt

over de golfbewegingen van de economie heen en maatregelen neemt die structureel van aard zijn en niet alleen op korte termijn brandjes blust.

In de Verenigde Staten zorgde president Obama vanaf het begin voor de crisis voor een gezamenlijke strategie voor herstructurering van de autosector zodat er daar vandaag opnieuw een toekomstperspectief is. Dit soort gemeenschappelijke visie is ook van doen in Europa, met name omdat de innovatie in deze sector zo complex is dat ze enkel kan slagen indien er een bundeling plaatsvindt in samenwerkingsprojecten over de grenzen heen.

Ivan Van de Cloot

Hoofdeconoom Itinera Institute

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.

ONAFHANKELIJKE DENKTANK

KLARE IDEEËN, KLAAR VOOR ACTIE

Itinera Institute VZW

Leopold II Laan 184d B-1080 Brussel

T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org

www.itinerainstitute.org

Verantwoordelijke uitgever: Marc De Vos, Directeur